

دوای خنازیر بدهند مثل بود.

بخشی از کتاب مفصلی است در طب که بخش تب‌های آن در نسخه حاضر آمده؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، بی‌تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج مشکى، ۲۰ گگ (۱۲۹ پ-۱۴۸ ر)، اندازه: ۱۷/۵×۲۲ سم [ف: ۲۰-۱۸۴]

۵. مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۱۷۶۹/۲

آغاز: بدان که حمی را که به فارسی تب گویند حرارتیست غزیه که در دل مشتعل شود؛ انجام: علامتش لرز و تب است و حرارت ملایم.

رساله مختصری در طب است؛ خط: شکسته نستعلیق، بی‌ک، بی‌تا؛ واقف: سید سعید طباطبایی، ۱۳۳۲؛ کاغذ: شکرى، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۸ گگ [ف: ۵-۱۸۷]

● حمیات مرکبه و ربع و خمس / طب / فارسی

hommayāt-e morakkabe va rob' va xoms

گرگانی، رستم، ق ۱۰ قمری

gorgānī, rostan (- 16c)

اهدا به: نظام شاه دکن

نگارنده پزشک خان احمد پادشاه گیلان بوده است.

[دنا ۷۹۹/۴؛ فهرستواره منزوی ۳۴۲۴/۵]

تهران؛ لغت نامه دهخدا؛ شماره نسخه: ۱۵

بی‌ک، بی‌تا؛ [نشریه: ۳-۱۷]

● الحمیات النهارية / طب / عربی

al-hummayāt-un nahāriya

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳/۵

خط: نسخ کهن، بی‌ک، تا: قرن ۸؛ کاغذ: سفید، جلد: تیماج زرد، ۶ص (۱۱-۱۶)، ۲۹ سطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۶×۱۲ سم [ستا: ف: ۱-۳۰۱]

● الحمی الدمویة / طب / عربی

al-humma-d damawīyya

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

بندی است در پزشکی از جالینوس.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۹۰۰/۱۷

آغاز: آنکر جالینوس الحمی الدمویة العقیة و اعتقد ان الدم از اعفن؛ انجام: عفی الصدر و اذا عرق به موضع البدن فقیه المرض خط: نسخ، بی‌ک، تا: ۱۰۷۸ق؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج قهوه‌ای، ۲۵ سطر (۱۵×۲۹)، اندازه: ۲۳×۳۵ سم [ف: ۱۴-۶۰]

می‌باشد به نحو شرح مزجی؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: ۱۳۰۵ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ کاغذ فسقی و نخودی، جلد: مقوا، ۶۸ص (۱-۶۸)، ۱۵ سطر (۸×۱۵)، اندازه: ۱۲/۵×۲۰ سم [ف: ۱۸۰]

● حمیات / طب / فارسی

hommayāt

غیر همانند:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۸۱

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد بدانکه حمی که به زبان فرانسه فیوره نامند عبارت است علاتی که اطبا در اکثر امراض مشاهده نمایند

خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه‌ای، ۱۱ گگ (۳۲ پ-۴۲ پ)، اندازه: ۱۳×۱۹/۵ سم [ف: ۲۰-۱۹۹]

۲. همدان؛ دانشگاه بوعلی؛ شماره نسخه: ۳۰۸

آغاز: حمیات، و او اینست که جنس مرض منقسم می‌شود بده نوع از قرار تفصیل ذیل

در انواع تبها و علامات و چگونگی درمان آنها؛ خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن باقر الموتی، تا: ۱۲ ذیحجه ۱۳۲۴ق؛ پس از کتاب فصل ناتمامی است در تشخیص امراض؛ جلد: تیماج قرمز، ۱۲۶ گگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۱۵×۱۰ سم [ف: ۱۶۷]

۳. خوی؛ نمازی؛ شماره نسخه: ۵۵۱/۲

آغاز: و هو یشفی بلطفه الکریم و لا حولو لاقوة الا بالله العلی العظیم، به عرض اعلی می‌رسانند که چون مقرر فرموده اند که دستور العملی؛ انجام: به قدر یک مغز فندق کوچک می‌داده باشند که نافع است انشاءالله هذا آخر ما اردنا السلام علی من اتبع الهدی.

رساله‌ای است مختصر در بیان انواع تب‌های کثیر الوقوع و تداوی آنها که به درخواست بزرگی آن را تألیف کرده. کتاب شامل یک «مقدمه» و چهار «فصل» و یک «خاتمه» است: مقدمه: در تعریف تب، فصل ۱. بیان اقسام مفرده تبهای خلطی و علاج تب صفرائی، فصل ۲. بیان تب دموی دایمی داخل عروق، فصل ۳. بیان تب بلغمی، فصل ۴. بیان علامات تب سوداوی، خاتمه: در ذکر نسخه‌هایی که در اثنا ذکر شد؛ خط: نسخ، بی‌ک، بی‌تا؛ صفحه اول با سرلوح مذهب، تمامی صفحات جدول مذهب، ادعیه معرب؛ مهر: «الوائق بالله الفتی عبده عبدالله حسینی» (بیضی)، «عبده حسن علی» (مریخ)؛ واقف: شهید؛ جلد: تیماج قهوه‌ای [ف: ۲۸۸]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۵۶/۲

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... اما بعد چون علم تشریح و اعمال بدن انسان را در حالت صحت بیان نمودیم حال انشاء الله می‌رویم که از حالت امراض بدن انسان بطور عموم ذکر نمایم؛ انجام: و اگر بخواهند جوهر کوچوله بدهند دو گندم او را حب نموده در یک ماه بدهند و اگر مرض مزمن به واسطه نرم شدن عظم است

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سیزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276251

۱. اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

۶. قم؛ حجتیه؛ شماره نسخه: ۷۱۵/۱

خط: نسخ، کا: عبدالله بن محمد حسینی، بی تا [ف: ۱۲۴]

● الحمی / کیمیا / عربی

al-ḥummā

جابر بن حیان، ۱۲۰ - ۱۹۸ قمری

jāber ebn-e hayyān (739 - 814)

تهران؛ ملکت؛ شماره نسخه: ۳۴۶۷/۱۴

آغاز: بسمله حمدله و صلی الله علی محمدخاتم النبیین و امام ...
قد سبق لنا قبل کتابنا هذا عشرة کتب نذكر فيها من امر الحجر
المطلوب؛ انجام: و هو أن قال ان الامر من الاسفل فوجب ...
(سپس آمده: من هنا كان ساقط من النسخة المنقولة منها الی
اواسط کتاب الرابع عشر)

مقاله یازدهم از السبعین است؛ خط: نستعلیق چلیپا، بی کا، تا: قرن
۱۱، کاغذ: ترمه، جلد: میشن قرمز، گک (۳۹-۴۰)، اندازه:
۱۵/۶×۲۳/۲سم [ف: ۶-۴۴۵]

← حمیات < تبهما

← حمیات < اقسام حمیات معرفت اقسام تبهما معروفه

● الحمیات = اصناف الحمیات / طب / عربی

al-ḥummayāt = aṣnāf-ul ḥummayāt

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

مشمتمل بر دو «مقاله» در توصیف اجناس و انواع و دلایل تبهما،
این کتاب را اول بار سرچس به زبان سریانی ترجمه نمود ولی
به لحاظ فساد ترجمه، حنین آن را مجدداً به همان زبان به جهت
جبرئیل بن بختیشوع نقل کرد و این اولین ترجمه او از کتب
جالینوس به زبان سریانی بود. بعدها خود او آن را از یونانی به
عربی ترجمه و به نام ابوالحسن احمد بن موسی موشح نمود.
عناوین مقالات: المقالة ۱: یذکر فیها اصناف الحمیات؛ المقالة ۲:
یذکر فیها اصناف الحمیات التي تتولد من عفونة الاخلاط. هدف
وی آن است که اجناس و انواع تبهما و نشانه های آنها را بیان کند.
در مقاله نخستین دو جنس از تبهما را بیان کرده که یکی مربوط به
روح است و دیگری مربوط به اندام های اصلی که اندام های
سخن نامیده می شوند. در مقاله دوم، سومین جنس تب را شرح
داده است که در نتیجه عفونت اخلاط پدید می آید.

[تاریخ نگارش های عربی (سزگین) ج ۴: ۱۳۹]

شرح و حواشی:

۱- الحمیات (جوامع) = جوامع الحمیات = جوامع اصناف الحمیات؛

جالینوس (۱۲۹-۱۹۹)

حدیث «علی باطن الانبیاء» / کلام و اعتقادات / عربی

ḥamlīya = jawāb-ul masā'il = ar-r-ul ḥamlīya = š.-u
hadīṭ-i «alī bāṭin-ul anbīyā»

رشتی، کاظم بن قاسم، ۱۲۱۲ - ۱۲۵۹ قمری

raštī, kāzem ebn-e qāsem (1798 - 1843)

در پاسخ یکی از سادات علما که در خصوص ظواهر و روایات
و زیارات که اشاره بدین معنی دارد که امیر المومنین علی (ع)
باطن انبیای الهی است سؤال نموده، سید کاظم رشتی پس از بیان
چند زیارت و چند حدیث همچون احادیث «انا آدم و انا نوح و
انا ابراهیم و انا موسی و انا عیسی و انا محمد (ص) ... و من رآنی
فقد رآهم» و «كنت مع جميع الانبياء سرا و مع محمد (ص)
جهرًا» به شرح و تأویل آن پرداخته است.

آغاز: بسمله، الحمد لله رب العالمین و صلی الله علی خیر خلقه ...
فیقول العبد الفانی ... ان بعض الساده الاجلاء و الازکیاء العلما
ایده الله بصنوف الالاء و النعماء

انجام: قد ذکرنا ما یسعه المقال فی شرح هذه الاحوال فی هذه
الازمان و الاحیان ... و فیما ذکرنا کفایه لكل ناظر اذا تفهم ما
نقول و الله ولی التوفیق و صلی الله علی محمد و آلہ الطاهرین.

چاپ: در «مجمع الرسائل» پس از «کشف الحق» ص ۵۸

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۰۸۷/۶

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن رحیم و یوسف بن علی اردبیلی، تا:

۱۲۵۶ق، جا: کاظمین؛ جلد: تیماج مشککی، ۱۷گ (۱۲۰پ-
۱۳۶ر)، اندازه: ۲۱×۱۵سم [ف: ۶-۱۰۱]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۶۷۰/۱۱-عکسی

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ خوش، کا: محمد رسول بن محمد حسن، تا: ۱۲۶۰ق،

جا: کربلا؛ ۲۸ص (۲۷۰-۲۹۷) [عکسی ف: ۱-۱۵۶]

۳. قم؛ گلپایگانی؛ شماره نسخه: ۳۶/۸۵-۷۰۸۵

آغاز و انجام: برابر

از اول تا آخر؛ خط: نسخ، کا: علی بن زین العابدین، تا: ۱۲۶۰ق،

جا: کربلا؛ ۱۴گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۱۶سم [ف: ۱-۹۳]

۴. تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۳۷۷۷/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: عبدالعلی بن محمد صالح مراغی، تا: ۱۲۶۳ق؛

مصحح؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج حنایی، ۱۰گ (۴۲پ-
۵۱پ)، ۲۵ سطر (۱۹×۱۰)، اندازه: ۳۰×۱۹سم [ف: ۱۶-۴۲۲]

۵. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۸۰۵/۴

آغاز: برابر

کامل؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۵ ذیقعد ۱۲۶۷ق؛ کاغذ: فرنگی

قدیم، جلد: مقوایی با تیماج مشککی، ۹گ، ۲۴ سطر (۱۶/۵×۹/۵)،

اندازه: ۲۲×۱۶سم [ف: ۲-۶۸۰]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سیزدهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276251

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۲

و با اولمشی مجربدر ... و به استجرت و علیه توکلت و هو حسبی و نعم الوکیل و صلی الله علی سیدنا محمد و آله و صحبه و سلم تسلیماً کثیراً.

[ایضاح المکنون ۳۸۷/۱؛ هدیه العارفین ۴۰۵/۱]

قیم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۱۰۳/۷

آغاز و انجام: برابر

خط: نستعلیق تحریری، کاتب = مؤلف، تا: ۱۱۹۰ق؛ مصحح، محشی، با آثار قلم خوردگی؛ نام رساله و تاریخ کتابت (تألیف) آن نگاشته شده؛ کاغذ: فرنگی، گک (۷۷-۸۴)، ۲۳ سطر، اندازه:

۱۳×۵/۵سم [ف: ۳۰ - ۵۳۴]

● **دواء للحفظ / طب / فارسی**

davā'-on le-l-hefz

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مشهد؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۲۹/۱۰ فیاض

خط: شکسته، نستعلیق، بی ک، بی تا؛ کاغذ: حنایی و نخودی، جلد:

تیماج قهوه‌ای، ۲ص، ۵۰ سطر (۲۰×۹/۵)، قطع: رحلی [ف: ۲۰۰]

● **دواء و شفاء / عرفان و تصوف / فارسی**

davā' va šefā'

ابراهیم بن ابی المکارم طاوس

ebrahīm ebn-e abe-l-makārem tāvūs

در سلوک و این که صوفی باید چه کند تا واصل شود.

تهران؛ ملی؛ شماره نسخه: ۲۹۹۶/۱۱

خط: نسخ، کا: یوسف بن سعدالله، تا: ۷۰۶ق؛ ۱۴گ (۹۴-۱۰۷)،

۲۴ سطر، اندازه: ۲۴×۱۲/۵سم [ف: ۶ - ۷۵۱]

● **دوائر العلوم (منتخب) / علوم غریبه / عربی**

dawā'ir-ul 'ulūm (mn.)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۷۹۰۷/۲

آغاز: بسمله، الباب الاول فی کلیات علم الحروف باعتبار دو اثر ما

و مخارجها و صفاتها و طبایعها؛ انجام: و نسبتها تغیر معک الکلام

و کل نسبة اخلت الامر المنسوب اليها

خط: نسخ، کا: زنجانی، اسد الله، تا: ۱۳۴۶ق؛ افتادگی: انجام

[رایانه]

● **دوارش دم / طب / فارسی**

davāreš-e dam

دکتر طلوزان، ۱۸۲۰ - ۱۸۹۸ میلادی

کرده است و از علی کرم الله وجهه ... پسر خود امیرالمؤمنین حسین رضی الله عنه و ... نام برده است. این کتاب شامل دوست و پنجاه و پنج «باب» است که در آن از اشعار پارسی و روایات نیز استشهاد جسته است: باب ۱. بیان آنکه طب چیست؟؛ ۲. بیان آنکه چند چیز جمع باید گردد در کسی که طیبی را شاید؛ ۳. ابتداء علم طب از کجا بود؛ ۴. اسطقات؛ ۵. مزاج چیست؛ ۶. اندام‌های تن؛ ... ۱۰۰. علاج سل؛ ... ۲۰۰. حمی محرقة؛ ... ۲۵۱. در بیان مراتب کیفیات درجات ادویه مفرده و منفعت؛ ... ۲۵۵. علاج‌های مجرب اسپان ...

آغاز: سپاس و ستایش خدای را که همه آفریده ها به خواست وی است و همه نعمتها بچود و عطای وی ...

[فهرستواره منزوی ۳۴۶۵/۵؛ مشترک پاکستان ۳۴۶۶/۵ (نسخه ۱)]

۱. مشهد؛ الهیات؛ شماره نسخه: ۲۲۷۳۴

آغاز: اولین عنوان موجود در برگ سوم پس از فهرست کتاب: باب پانزدهم در تدبیر استفراغ بدار و وقی بیاید دانست که هر طعامی که خورده شود آنرا سه هضم است

از اوایل باب چهاردهم تا مقداری از باب دوست و پنجاه و یکم؛

خط: نستعلیق، بی ک، تا: قرن ۱۲ و ۱۳؛ افتادگی: آغاز و انجام؛

مصحح؛ کاغذ هندی؛ جلد: تیماج مشکلی، ۳۰۳گ، ۲۶ سطر

(۱۸×۱۱/۵)، اندازه: ۲۵×۱۹/۵سم [ف: ۳ - ۹۹۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۱۹۳۷

آغاز: بسمله. سپاس و ستایش خدای را که همه آفریده‌ها به خواست وی است و همه نعمتها به جود و عطای وی؛ انجام:

مسخن معده بود و اشتها آرد و قی باز دارد بغایت مقوی معده بود

خط: نستعلیق، کا: عبداللطیف بن ابوالحسن، تا: سه‌شنبه ۲۵

جمادی الاول ۱۲۰۷ق؛ اهدایی: رهبری، بهمن ۱۳۸۳؛ کاغذ:

الوان، جلد: تیماج عنابی، ۴۴۰گ، ۲۱ سطر، اندازه:

۲۷×۱۶/۵سم [اهدائی رهبر: ۹ - ۲۷۹]

● **دواء المعجون فی خلاص الطاعون = جهاز**

المعجون فی الخلاص من الطاعون / دعا / ترکی

davā'-ol ma'jūn fi xalās-et tā'ūn = jahāz-ol ma'jūn fe-l xalās men-at tā'ūn

مستقیم زاده، سلیمان بن عبد الرحمن، - ۱۲۰۲ قمری
mostaqīm-zāde, soleymān ebn-e 'abd-or-rahmān (- 1788)

رساله‌ای مختصر در دعا، توسل به حضرت احدیت جل و علا و آداب آن که با استفاده از روایات نگارش یافته است.

آغاز: بسم الله الشافی، الله اکبر، بسم الله المعافی، الله اکبر؛ قال

رسول الله صلی الله علیه و سلم لا یرد القضاء الا الدعاء و لا یرید

العمر الا البر.

انجام: بیوردیلر ایام و باده بو دعائی هرگونه اون کره قرائت دافع

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛ جلد چهاردهم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276252

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱۰/۲۰۱۲

شرح فصوص الحكمة - شرح الفصول بقراط ۲۴۵

سه شرح فصول بقراط < الاصول في شرح الفصول

● شرح فصول بقراط / طب / عربی

š.-u fuṣūl-i buqrāt

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālinūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری
وابسته به: الفصول = فصول بقراط؛ بقراط (۴۶۰-۳۷۷ ق.م)

شرح و تفسیری است مزجی (طبق نسخه ۳۴۹۴۰ آستان قدس؛ اما در نسخه ۲۶۲۹۳ آستان قدس با عناوین «قال بقراط، قال جالینوس و احیاناً قال حنین») بر کتاب «فصول» بقراط (-۳۷۵ ق.م) که در ۷ مقاله (فصل) مرتب شده است. مفهرس مجلس بیان داشته که جالینوس تنها ۴ مقاله اول آن را شرح کرده و در حالی که نسخه ۲۶۲۹۳ آستان قدس کامل و شامل ۷ مقاله است. تفسیر جالینوس بر فصول بقراط ابتدا توسط «ایوب رهاوی» از یونانی به سریانی ترجمه شد و چون «جبرائیل بن بختیشوع» نتوانست آن را اصلاح کند حنین بن اسحاق اقدام به اصلاح آن کرد که حاصل آن ترجمه‌ای جدید به سریانی شد، سرانجام حنین تمام کتاب را برای «محمد بن موسی بن شاکر» (-۲۵۹ ق) ریاضی دان مشهور از زبان سریانی به عربی ترجمه کرد. موسی بن میمون اسرائیلی در شرح خود بر فصول بقراط، از شرح جالینوس انتقاد کرده است.

[کشف الظنون ۱۲۶۷/۲؛ تاریخ علوم عقلی از دکتر صفا: ۸۶]

شروع و حواشی:

- ۱- شرح فصول بقراط (مختصر) = تلخیص تفسیر الجالینوس لفصول بقراط؛ ابوسهل نیلی، سعید بن عبدالعزیز (قرن ۵)
- ۲- شرح فصول بقراط

۱. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۳۴۹۴۰

آغاز: بسملة. المقالة الاولى من تفسیر جالینوس لفصول البقرات العمر قصیر و الصناعة طويلة و الوقت ضیق؛ انجام: فیجب ان یزید فی مقدار الشرب و یمنع من نفوذ الی العروق
نسخه حاضر همانند نسخه ۶۲۷۲ مجلس مزجی و تنها شامل چهار مقاله اول است: ۱. فی تفسیر جالینوس لفصول البقرات: قال بقراط «العمر قصیر و الصناعة طويلة...»، ۲. اذ كان النوم فی مرض من الامراض، ۳. فی ایراد اوقات السنة و الاسنان، ۴. یمنی ان سقی الحامل الدواء اذا كانت الاخلاط؛ خط: نستعلیق تحریری، بی‌ک، تا: قرن ۱۲؛ اهدایی: رهبری، اردیبهشت ۱۳۸۶؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج مشکى، ۴۲ گگ، ۱۵ سطر، اندازه: ۲۴/۵×۱۵/۵ سم [اهدائی رهبر: ۹-۳۰۵]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۶۴۷/۱

مقاله اول و پنجم و ششم و هفتم؛ خط: نستعلیق، بی‌ک، تا: قرن ۱۳؛ واقف: میرزا احمد طیب، سال ۱۲۹۸ ق؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،

۳. ۴۲ گگ (۱-۴۲ پ)، ۲۱ سطر، اندازه: ۲۵×۱۴/۵ سم [ف: ۲۰-۱۷۶] تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۲۷۲/۲

آغاز: بسملة. المقالة الاولى من تفسیر جالینوس لفصول بقراط العمر قصیر فانما قال ذلك مما قاسه الی صناعة الطب و كثرة اجزائها؛ انجام: و یمنع من نفوذ الی العروق تم المختصر
خط: نسخ، بی‌ک، تا: ۱۲۶۵ ق؛ کاغذ: فرنگی شکری، جلد: تیماج قمری، ۹۵ ص (۵۶۴-۶۵۸)، اندازه: ۲۶×۱۷ سم [ف: ۱۹-۲۴۹] سمنان؛ عمومی؛ شماره نسخه: ۲۴/۱۰

آغاز: بسملة المقالة الاولى من تفسیر جالینوس لفصول ابقرات العمر قصر و الصناعة طويلة و الوقت ضیق و التجربة خطر... اما قوله العمر قصیر فانما قال ذلك؛ انجام: من بال فی اللیل بولاً كثيراً اول ذلك علی ان برازه یقل لایخفی علی احدائه بحسب ضرورة... و یمنع من نفوذ الی العروق تم المختصر بحمدالله و عونہ و حسن توفیقہ...

خط: نسخ، بی‌ک، بی‌تا؛ جلد: گالینگور قهوه‌ای، ۳۸ گگ (۱۷۴ پ-۲۱۱ پ) [ف مخ]

● شرح الفصول بقراط = اوفر الشروح / طب / عربی

š.-ul-fuṣūl-i buqrāt = awfar-uš-šurūh

نیشابوری، عبدالرحمن بن علی، - ۴۷۰ قمری
neyšābūrī, 'abd-or-rahmān ebn-e 'alī (- 1078)

وابسته به: الفصول = فصول بقراط؛ بقراط (۴۶۰-۳۷۷)

چون بقراط مقالات هفت گانه خود را در موضوع طب و قواعد آن نوشت جالینوس به شرح مفصل آن همت گمارد آن گاه عبدالرحمان مزبور به تلخیص آن پرداخت و مطالب بسیار مفیدی نیز به آن افزود و از بهترین شرح‌های آن گردید عناوین آن «فصل-التفسیر» و ابواب آن به ترتیب: باب ۱. فی ما قال فی صدور الكتاب و الاحکام الكلية؛ ۲. فی الاصحاء و تدبیر اغذيتهم؛ ۳. انواع الاستفراغ؛ ۴. مرض کل سن من الاسنان؛ ۵. امراض الازمنة و الرياح الامطار؛ ۶. علك الاعضاء علی تواليها؛ ۷. امراض النساء؛ ۸. الفروج و الاورام و الحرق؛ ۹. الخراج؛ ۱۰. الحميات و القطع و الکسر؛ ۱۱. العرق؛ ۱۲. البول؛ ۱۳. النوم؛ ۱۴. الاستفراغات؛ ۱۵. تدبیر المرضی و اغذيتهم؛ ۱۶. الناقه؛ ۱۷. الألبان؛ ۱۸. الشراب؛ ۱۹. المياه و الثلج و الجليد؛ ۲۰. الامراض التي تنحل و تنقص بحدوث امراض آخر و استفراغات. (غلامی مقدم)

آغاز: قال الشيخ ابوالقاسم عبدالرحمن... بعد حمدالله بجمع محاهده و الثناء علیه بماهو اهله... ان العناية یبعث الخلق علی اقتناء باب من ابواب العلوم... قال ابقرات: العمر قصیر و الصناعة طويلة... التفسیر: یمکن ان یحمل معانی هذه الکلمات فی هذا الفصل علی وجه اعم و اکثر کلیة...

[دنا ۸۸۸ (۱۲ نسخه)؛ ایضاح المکنون ۱۹۳/۲؛ مخطوطات الطب فی المحتف العراقي ۱۹۱؛ کشف الظنون: ۱۲۶۷؛ تاریخ نگارش‌های عربی ۵۶/۳-۵۷؛

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد بیستم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازماناسناد

DIA 276258

و. کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۱/۲۰۱۳

● النبض الكبير = كتاب في النبض / طب / عربی

an-nabz-ul kabīr = k.-un fi-n nabz

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: اعسم دمشقی، حبیب بن حسن، قرن ۳ قمری
جالینوس این کتاب را در شانزده «مقاله» تدوین و آن را به چهار بخش تقسیم کرده است؛ یعنی هر بخش شامل چهار مقاله است. بخش های چهارگانه آن به این ترتیب است: بخش ۱. فی اصناف النبض: هدف و در این بخش آن است که بیان کند که اجناس نخستین نبض چه و چگونه اند و هر یک از آنها چگونه به انواع آن تقسیم می شود تا به آخرین نوع می رسد. جالینوس در مقاله نخستین این بخش به همه آنچه در زمینه اجناس و انواع نبض مورد نیاز است پرداخته و همه آنها را یاد کرده است. سه مقاله دیگر این بخش را به احتجاج و بحث درباره اجناس و انواع نبض و حد آنها اختصاص داده است. از این رو خواندن مقاله نخستین این بخش ضروری است، در حالی که خواندن سه مقاله دیگر آن الزامی نیست. پس وقتی خواننده، مقاله نخستین این بخش را خواند، می تواند از این بخش به همان اکتفا کند و پس از آن به سراغ بخش دوم کتاب برود. این سخن خود جالینوس است، وی خواسته است همه آنچه را که از دانش اجناس نبض و انواع آن مورد نیاز است در مقاله اول گرد آورد. بخش ۲. کتاب در شناخت نبض: هدف وی آن است که چگونگی شناخت هر یک از اقسام نبض را به وسیله لمس کردن رگ ها بیان کند، یعنی مثلاً چگونه نبض بزرگ و کوچک و تند و کند را می توان تشخیص داد. به همین ترتیب، چگونگی تشخیص سایر انواع نبض را بیان می کند. بخش ۳. فی اسباب النبض: قصد وی آن است که بیان کند که هر یک از اقسام نبض چه سببی دارد یعنی مثلاً نبض بزرگ و کوچک و تند و دیگر اقسام نبض هر کدام ناشی از چه علت هایی است. بخش ۴. فی تقدمة المعرفة فی النبض: هدف وی در این بخش آن است که نشان دهد که از هر یک از اقسام نبض یعنی بزرگ و کوچک و تند و کند و دیگر اقسام آن، چگونه می توان آگاهی پیشینه به دست آورد. (حنین بن اسحاق)

[تاریخ نگارش های عربی (سزگین) ج ۴: ۱۳۶]

شروع و حواشی:

۱- النبض الكبير (مختصر)؛ رازی، محمد بن زکریا (۲۵۱-۳۱۳)

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۴۰۸

مقاله های ۱۲ تا ۱۶؛ خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۵ و ۶؛ تملک: ۱۳
ذیحجه ۵۸۶، خلیل بن ابیک صفدی در ۷۴۹؛ کاغذ: سمرقندی،
۱۷۰گ، ۱۷ سطر (۱۰×۱۶)، اندازه: ۲۵×۱۵/۵سم [ف: ۹-۱۰۳۴]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۲۰۲/۳

خط: نسخ، بی کا، تا: نیمه اول قرن ۷؛ واقف: رضا نائینی، مرداد
۱۳۱۱؛ ۳۵ سطر، اندازه: ۲۷×۱۹سم [ف: ۱۹-۲۸۱]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۹۹/۲

همراه با جوامع آن، تمام کتاب النبض (در شانزده مقاله) در آن هست بر خلاف دیگر مجموعه های جوامع اسکندرانیان که تنها جوامع چهار مقاله را دارد (نخستین مقاله از هر بخش) و ظاهراً علماء اسکندر جوامع همین چهار مقاله را نگاه داشته اند زیرا اصل مطلب هر یک از چهار بخش نبض (اصناف نبض تعریف نبض، اسباب و تقدمة المعرفة) در همان نخستین مقاله است و جالینوس در دیگر مقالات به نقض ابرام و بحث درباره اقوال و آراء و خاصه درباره کتاب نبض، تألیف رجیحانس پرداخته وی قسمت بزرگی از این کتاب را به خرده گیری از منطقیان (و اصحاب تعریف و حدود) و نقل مباحثات خود با آنان اختصاص می دهد، جالینوس خود در مقاله ۴ (از قسم اول) می گوید: «انی کنت حملت منذ اول الامر فی هذا الكتاب انه یکفنی فی امر النبض باریعة اقسام قد ذکرتهامراً شتی: ۱- هذا القسم الذی نحن فیه و ۲- القسم الذی یذکر فیه تریف النبض و ۳- القسم الذی اذکر فیه الاسباب الفاعله للنبض و ۴- القسم الذی اذکر فیه تقدمة المعرفة الکائنة من النبض و لکن لما اضطررني کثیر من اصحابی ان اضع کتابا مفردا امتحن فیه کتاب ارجیحانس فی النبض فابین ماهومن قوله صواب و ما لیس بصواب صار ذلک»، در پایان این مقاله نیز در همین زمینه می گوید: «قد قلت فی اول المقالة ۲ فی هذا الکتب انی قد استمیت صفة جمیع ما ینتفع به من امر النبض فی اعمال الطب فی المقالة الاولى ... و اسماء ماله اسم منها و سالت من احب ان ستعجل الانتفاع بعلم النبض ان یاخذ بعد فراغه للمقالة الاولى من هذا القسم ... فی قرائة القسم ۲ الذی اذکر فیه تعریف النبض و هو ۴ مقاله ... ثم بعد هذا قرائة القسم ۳ الذی اذکر فیه اسباب النبض و هو ایضا ۴ مقالات هم ناخذ بعد ذلک فی تقدمة المعرفة ... و اما ما ذکرته بعد ذلک فی هذه المقالة نائما السبب فی ذکرى له کان کثرة فضول الاطباء ... فان قوما من اصحابی سالونی ان اذکره و مکنت دهر اطویلا لاجیبهم - لانی کنت اری ان الوجودان لا تعرض لذکر ما لا ینتفع به و ما هو فضل»، کتاب های جالینوس که با جوامع آن از اسکندرانیان در این مجموعه است: کتاب تعریف علل الاعضاء الباطنه (یا الاعضاء الآلمه شش مقاله)، کتاب النبض الكبير (در شانزده مقاله)، کتاب اصناف الحمیات (دو مقاله)، کتاب البحران (سه مقاله)، کتاب ایام البحران (سه مقاله ناتمام)؛ بی کا، تا: قرن ۱۲؛ جلد: تیماج، ۲۵ سطر، اندازه: ۲۰/۵×۳۱سم [ف: ۱۰/۴-۲۲۱۹؛ فهرست رایانه ای ج ۴-۱۰۴۵]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (نخ)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران / ۱۳۹۳

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۷۱/۹

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۱ و ۱۲؛ کاغذ: سپاهانی، جلد: تیماج، ۲۰ گگ (۷۳-۹۲)، ۲۱ سطر (۱۹/۵×۱۰)، قطع: وزیری [ف: ۱۷-۲۶۶]

● نصوص اهل السنة بولادة المهدي (عج) / کلام و

اعتقادات / عربی

nuṣūṣ-u ahl-is sunna bi-wilādat-il mahdī

اشراقی، ولی الله بن هاشم، ق ۱۵ قمری

ešrāqī, valī-ol-lāh ebn-e hāšem (- 21c)

تاریخ تألیف: ۲۱ شعبان ۱۳۲۹ق

پنجاه مصدر از منابع اهل سنت که تصریح به ولادت حضرت حجت علیه السلام کرده‌اند در این رساله بیان شده و مؤلف در خاتمه به ذکر ده امر مورد اختلاف بین شیعه و اهل تسنن پرداخته و دفع ایراد می‌نماید.

آغاز: الحمد لله رب العالمین ... و بعد قال الله عز و جل و نرید ان نمین علی الذین استضعفوا فی الأرض.

قم؛ مرکز احیاء؛ شماره نسخه: ۳۱۸/۱

آغاز: برابر

نسخه اصل: کتابخانه مؤلف-سراب؛ خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، تا: قرن ۱۵؛ ۵۹ ص (۱-۵۹) [عکسی ف: ۱-۳۷۵]

● نصوص جالینوس / طب / عربی

nosūs-e jālīnūs

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مستخرج از تجارب طبی جالینوس.

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۲۱/۶

آغاز: بسمله هذه نصوص استخراجت من تجارب الحکیم المعلم الفاضل جالینوس الالهی (نص) قال اذا اجتمعت عدة احوال بعضها عائق

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: ۱۰۰۶ق؛ جلد: تیماج، ۲۷ ص (۲۵۸-۲۸۴)، ۱۹ سطر، اندازه: ۱۹×۱۲سم [ف: ۱۰-۱۸۵]

● نصوص الخصوص فی شرح الفصوص / عرفان و تصوف

فارسی

nosūs-ol xosūs fi š.-el fosūs

رکن الدین شیرازی، مسعود، - ۷۴۴ قمری

rokn-od-dīn-e šīrāzī, mas'ūd (- 1344)

وابسته به: فصوص الحکم = الفصوص؛ ابن عربی، محمد بن علی (۵۶۰-۶۳۸ق)

۱. تهران؛ مرکز فرهنگي خراسان؛ شماره نسخه: ۲۹عکسی

نسخه اصل: اصل: کتابخانه ناصریه لکهنو؛ بی‌کاء، بی‌تا؛ افتادگی: انجام؛ تملک: علامه محمد باقر مجلسی؛ ۱۱۱ گگ [جنگ: ۱-۴۷۱]

۲. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۳۴۴۷

آغاز: بسمله رب یسر و لاتعسر ... الحمد لله المتوحد بالقدم؛ انجام: عن النبی صلی الله علیه ... و الاوطان مختلفوا ... خط: نسخ، بی‌کاء، بی‌تا [رایانه]

● النصوص / کلام و اعتقادات / عربی

an-nuṣūṣ

در اصول دین به روش کلام شیعی با نقل بعضی از گفته‌ها و رد و ایراد در آنها به عنوان «نص، نص» و تفصیل بیشتر در بحث امامت.

قم؛ موعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۵۸۹

آغاز: الحمد لله الظاهر بکماله و الباطن بجماله و الصلاة علی مظاهر جماله و جلالة محمد و آله و بعد هذه نصوص محتویة علی الفصول؛ انجام: اللهم ارزقنا رضوانک و الجنة و لمثل هذا فیعمل العاملون

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۳؛ شاید به خط مؤلف باشد که اضافه و خط خوردگی دارد؛ جلد: تیماج، ۵۴ گگ، ۱۶ سطر، اندازه: ۱۱×۱۶سم [ف: ۲۷-۶۵]

س النصوص الالهية - النصوص فی تحقیق الطور المخصوص

● نصوص الائمة / کلام و اعتقادات / عربی

nuṣūṣ-ul a'imma

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۸۵۶-ف

خط: نسخ، بی‌کاء، بی‌تا؛ افتادگی: انجام [فیلمها ف: ۲-۲۷۰]

● نصوص الائمة ابن بابویه (منتخب) / حدیث / عربی

nuṣūṣ-ul a'imma ibn-i bābawayh (mn.)

استرآبادی، محمد باقر بن ولی، ق ۱۲ قمری

estarābādī, mohammad bāqer ebn-e valī (- 18c)

در الذریعه (۱۷۸: ۲۴) از نسخه‌های نصوص الائمة ابن بابویه یکی مورخ ۹۶۵ با اجازه ۹۶۷ دیگری نسخه سید محمد بن مرتضی کشمیری سوم نسخه پاریس یاد شده است. نسخه پاریس ش 651 نوشته ۱۰۸۶ است (از برگ ۲۰۷ تا ۲۵۷) همراه با عیون اخبارالرضا (فهرست عربی دسلان ۲/۲۰۱۸) و از همان کفایة الاثر فی النصوص علی الائمة الاثنی عشر علی خزاز قمی است (دانشگاه ۶۰۸: ۳) مانند نسخه‌های ۲/۳۲۷۰ و ۵۲۴۰ دانشگاه و فیلم ۴۸۲۹ و ۵۸۶۵ آنجا.

فرستگان نسخه‌های خطی ایران (فخا)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

خط: نستعلیق، بی کاء، تا: اوایل قرن ۱۳؛ محشی به لفظ «منه دام ظلّه»
السامی؛ اهدایی؛ استاد کاظم مدیر شانه چی، آبان ۱۳۶۲؛ جلد:
تیماج، ۲۷۱ گ، اندازه: ۲۵×۱۵/۵ سم [ف: ۲۱-۱۵۶۲]

۹. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۵۷۲۶
آغاز: برابر؛ انجام: و لا یضر صیروته بذلك فرداً.
از ابتدای مقدمه تا اواسط مبحث وضوء؛ خط: نسخ، بی کاء، بی تا؛
افتادگی: انجام؛ واقف: تقی مدرس، شهریور ۱۳۱۷؛ ۲۳ گ،
۳۲ سطر، اندازه: ۲۲×۳۵ سم [ف: ۵-۶۶۵ و ۲۰-۵۳۶]

● **نبرد حضرت امیر (ع) با طالبی مغربی / داستان / فارسی**
nabard-e hazrat-e amirbā tālebī maqrebī

به نثر عامیانه نگاشته شده است.

مشهد؛ گوهرشاد؛ شماره نسخه: ۲۳۱۰/۷

آغاز: اما راویان اخبار ... که روزی سید کائنات و خلاصه
موجودات محمد المصطفی (ص) در مسجد تشریف داشتند؛
انجام: و بجانب مدینه طیبه برگشتند ... بخوان فاتحه مع
الاخلاص.

خط: نستعلیق تحریری، بی کاء، تا: قرن ۱۳؛ ۹ گ (۱۷۸-۱۸۶)،
۱۵ سطر [ف: ۵-۶۷۰]

● **نیش القبر / فقه / عربی**

nabš-ul qabr

عبدالغنی بن محمد رضا، ق ۱۳ قمری

'abd-ol-qanī ebn-e mohammad rezā(- 19c)

اگر مرده‌ای را دفن کردند بدون حنوط یا شرایط غسل ناتمام
بود، آیا می‌شود قبرش را نیش کنند برای انجام تکلیف. در این
رساله استدلالی این دو مسأله را بحث کرده است.

قم؛ مورعی؛ شماره نسخه: ۵۱۷۶/۵

آغاز: س هل يجوز نیش القبر اذا دفن الميت بغير حنوط أو بعد ان
غسل بماء مغصوب؛ انجام: صلی الله عليهم مادامت اللیالی و
الحمد لله ولی الافضال و الانعام

خط: نستعلیق، کاتب = مؤلف، بی تا، مصحح؛ جلد: تیماج، ۲ گ
(۶۸-۶۹)، ۱۷ سطر، اندازه: ۱۷×۲۲ سم [ف: ۱۳-۳۸۱]

سنبض < معرفت و حالات نبض

سنبض < معرفت نبض

● **النبض / طب / عربی**

an-nabz

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری
کتاب یازدهم از شانزده کتاب طبی جالینوس برغامسی است که
در ۱۶ مقاله مرتب شده است و توسط حنین بن اسحاق از یونانی
به زبان سریانی و بعد به عربی ترجمه شده است.

۱۰. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۹۸۵
آغاز: اقول یمكن فم یحمل علی بعد علی النوافل و الوجوب علی
الثبوت ختم تم لا یخفی؛ انجام: بالعزل فیها علی الاستحباب جمع
من الاصحاب هذا آخر کتاب الطهارة من شرح الکفایة طهرانا الله
من اسباب ... و قد فرغت منها فی الروضة الرضویه علی مشرفها
آلاف الثناء و التحية تم سپس کاتب افزوده: کتبه بنفسی لنفسی
متنی الله به طویلا و وقتنی للنظر فیہ و اقتباس معانی بکرة و اصیلا
و انا الاقل ابراهیم بن مهدی آل عرفات.

خط: نسخ و نستعلیق شکسته، بی کاء، بی تا؛ افتادگی: آغاز؛ با دو
قلم است که نیمه دوم آن نیز به خط کاتب (ابراهیم آل عرفات)
است، نیمه دوم که بیخط نسخ است و در قرن ۱۳ کتابت شده از
ابراهیم بن مهدی عرب آل عرفات شاگرد میرزا محمد مهدی
حسنی مؤلف (شارح کفایه) است؛ مجلدول؛ جلد: تیماج، ۴۶۰ ص،
۳۰ سطر، اندازه: ۱۵×۲۰/۵ سم [ف: ۱۷-۳۶۰]

● **نبراس الهدی / فقه / عربی**

nibrās-ul hudā

سبزواری، هادی بن مهدی، ۱۲۱۲ - ۱۲۸۹ قمری

sabzevārī, hādī ebn-e mahdī (1798 - 1872)

منظومه‌ای، بالغ بر هزار بیت بوده و از مباحث طهارت تا نکاح را
با عناوین «نبراس» و «سر» دربر دارد. خود او آن را به روش
عرفانی شرح کرده و آن را «شرح النبراس فی اسرار
الاساس» نامیده است.

آغاز: الحمد لله الذی نوهنا xx بنور نبراس الهدی فقهننا

[الدریعه ۳۸/۲۴، ۹۸/۱۴]

شرح و حواشی:

۱- شرح نبراس الهدی؛ سبزواری، هادی بن مهدی (۱۲۱۲-۱۲۸۹)

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۱۵۴۱

خط: نسخ، کاء: عبدالله رایتی، تا: شنبه ۸ محرم ۱۲۸۲؛ جلد:
میشن، ۲۵۶ گ، ۱۲ سطر، اندازه: ۱۰/۴×۱۶/۳ سم [ف: ۱-۵۵۹]

۲. سبزواری؛ صد و بیست و پنج نسخه؛ شماره نسخه: ۴۶/۲
آغاز: برابر؛ انجام: هر غیب ذات الاسما و رسم له xx الله مجمع
الصفات الکاملة

شامل مباحث طهارت و صلات؛ خط: نسخ تحریری، بی کاء، بی تا؛

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخ)؛؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۱۳۹۳/۲۰۱۴

لروح بقدر
خط: نسخ، بی کاه، تا: ۱۳۰۱ق؛ ۱۱ص (۵۳۵-۵۴۵) [ف: ۹-۲۰۴]
۱۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۸۰۲/۵
آغاز و انجام: برابر
خط: نسخ، بی کاه، تا: ۱۳۰۸ق؛ ۷ص (۶۲-۶۸) [ف: ۱۳-۱۹۷]
۱۶. تهران؛ ادبیات؛ شماره نسخه: ۸۹/۱-۵
خط: نستعلیق، بی کاه، تا: محرم ۱۳۱۲ق؛ جلد: مقوا، ۸۲گ، اندازه:
۱۱۸×۱۱سم [ف: ۱-۲۹۶]
۱۷. قم؛ کتابخانه؛ شماره نسخه: ۴۸۴۳/۴-۲۴/۱۴۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاه: حسینی لاریجانی، یحیی بن علی محمد، تا:
۱۲رمضان ۱۳۱۲ق، جا: تهران؛ جلد: تیماج، ۱۱گ، ۱۴اسطر،
اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۸-۴۷۵۲]
۱۸. مشهد؛ امام هادی؛ شماره نسخه: ۶۵/۳
آغاز و انجام: برابر
خط: نستعلیق، کاه: صالح طیب پیشگاه، بی تا؛ جلد: تیماج، ۱۴گ
(۶۴پ-۷۷ر)، اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۴۹-]۱۹. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۸۰۱/۳
خط: نستعلیق شکسته، بی کاه، بی تا؛ جلد: تیماج، ۳۰ص (۱۰۳-
۱۳۲)، ۱۱-۱۴اسطر، اندازه: ۱۸×۱۱سم [ف: ۱۰-۱۷۸۸]
۲۰. مشهد؛ شیخ علی حیدر؛ شماره نسخه: ۵۸۷/۳
آغاز: الحمدلله حق حمده والصلوة علی نبيه و آله اجمعین. مقالتي
اندر نبض؛ انجام: الاوقات التي ينبغي ان يقلل فيها منه او يتجنب
منه فنقول فيها منذ الآن
خط: نستعلیق، کاه: احمد بن محمد زمان لاهیجانی، بی تا؛ افتادگی:
انجام؛ ۹گ (۵۲پ-۶۰ر)، اندازه: ۱۵×۹/۵سم [مؤید: ۲-۹۴]

● النبض / طب / فارسی

an-nabz

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۸۹۵۹/۲
به فارسی رساله مانند؛ خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۳؛ جلد:
پارچه، ۱۶گ (۶پ-۲۱ر)، ۱۵اسطر (۹×۱۵) [ف: ۱۷-۲۶۲]
۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۲۵۲۷/۲
آغاز: باب در تعریف نبض آنچه جمله حکما بر آن رفته اند و این
خاکسار تألیف نموده اینست ...
خط: نستعلیق، بی کاه، بی تا؛ اهدایی: سید علی علایی؛ ۲۴گ (۹-
۳۲)، ۱۲اسطر (۷×۱۲)، اندازه: ۱۷×۱۲سم [ف: ۴-۱۳۲۹]

● النبض الصغیر = النبض للمتعلّمين = رسالة جالینوس

فی النبض الی طوثرון / طب / عربی

an-nabz-uşşagīr = an-nabz li-l-mutī'allimīn = r.-u
jālīnūs fi-n nabz ilā ṭuṭrūn

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: اعسم دمشق، حبیب بن حسن، قرن ۳ قمری
کتاب جالینوس است به عنوان طوثرن یا طوثرن و دیگر
نوآموزان به ترجمه حبیب بن اعسم مسیحی. حبیب به زبان
یونانی و سریانی آشنا بوده و علاوه بر ترجمه‌هایی که از سریانی
(ترجمه‌های استادش حنین بن اسحاق از یونانی) دارد،
کتاب‌هایی رانیز خود از یونانی به عربی برگردانده است.
جالینوس در این کتاب انواع نبض و اسباب طبیعی و غیرطبیعی
تغییر یافتن آنرا روشن ساخته است.

۱. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۴۴۰۵/۲

خط: نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۱؛ ۱۹اسطر [ف: ۷-۳۸۵]

● نبض / طب / فارسی

nabz

? متطبب، تقی بن محمود، ق ۱۴ قمری
motatabbeeb, taqī ebn-e mahmūd(- 20c)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۲۳۸۹/۵

ناتمام؛ خط: شکسته نستعلیق، بی کاه، تا: قرن ۱۴؛ ۳گ (۲۴۹پ-
۲۵۱پ) [ف: ۶-۲]

● النبض / طب / عربی

an-nabz

ناشناخته:

۱. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۵۱۳/۱۱

خط: نسخ کهن، بی کاه، تا: قرن ۸؛ جلد: تیماج، ۴ص (۶۱-۶۴)،
۲۹اسطر (۸×۱۱)، اندازه: ۱۶×۱۲سم [سن: ف: ۱-۳۰۱]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۴۶۰۱/۲

آغاز: و من العلامات الكلية النبض فهو له حركة لكاسه من اوعية

فهرستگان نسخه های خطی ایران (نخ)؛ جلد سی و سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۱۳۹۳/۲۰۱۴

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۰۹۴/۴

آغاز: بسمله. و هو حسبی، حمدله. و صلاته علی انبیاء أجمعین. أما بعد فان سبب وضع هذا الكتاب الملقب بأسرار النساء (کذا) انه بلغنا ان قسطاس القهرمان دخل علی جالینوس مسلماً و كان دخوله من غیر اذن فلما دخل علیه وحده و هو یؤلف کتاباً الی الملكة فی أسرار النساء فبقی کل واحد منهما فزعان من صاحبه ... الأدوية التي تمنع من انتشار العصب فی کل وقت بغیر شهوة تدعوا الی الانتشار؛ **انجام**: هذه الأدوية من الغرض الذي يضادها لتلك العلة هی الشافية لها اذ كان جارياً علی تألیف هذا الكتاب و هو نقل اسحق بن حنین المتطبیب، و الحمد لله و به توفیقی، تم کتاب اسرار الرجال

نسخه اصل: کتابخانه ایاصوفیا در استانبول ترکیه، ش ۴۸۳۸؛ خط: نسخ معرب، بی ک، تا: قرن ۷؛ ۱۷ گ (۷۵-۹۱)، ۱۱ سطر [عکسی ف: ۳-۱۸۶]

۲. یزد؛ وزیری؛ شماره نسخه: ۳۶۴۴/۲

آغاز: بسمله، جوامع الكتاب جالینوس الی قسطالس القهرمان فی اسرار الرجال ذکر الادوية التي تمنع من انتشار القصب فی کل وقت؛ **انجام**: و الا طرح فی ذهن من حیث لا یعلم و یمزج بها بطنها

خط: نسخ، کا: محمد رفیع بن محمد باقر الحافظ العاملی، تا: ربیع الاول ۱۰۷۵ق؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: مقوایی روکش کاغذ ابری عطف تیماج قرمز، ۱۰ص (۲۷-۳۸)، ۱۲ سطر (۷/۵×۴/۵)، اندازه: ۱۳×۸/۵سم [ف: ۵-۱۷۳۴]

← اسرار رضویه ← الاسرار الرضویه فی بیان غوامض مسائل الحکمة الالهية

● الاسرار الرضویه فی بیان غوامض مسائل الحکمة

الالهية / فلسفه / فارسی

al-asrār-ur-raḍawīyya fī bayān-i ḡawāmiḍ-i masā'il-il-ḥikmat-il-ilāhīyya

سبزواری رودسرابی، محمد حسن بن محمد تقی، ق ۱۴ قمری

sabzevārī rūdsarābī, mohammad hasan ebn-e mohammad taqī (- 20c)

اهدا به: به دستور عماد الملک طبسی و به نام ناصرالدین شاه

تاریخ تألیف: ۱۲۸۷ق

پاسخ پرسش های فلسفی و کلامی است از آن پرسش های انتقادی عصر قاجار که آزاداندیشان از برخی از دانشمندان مطرود نزد قبهان مانند شیخ احمد احسائی و سید کاظم رشتی و حاج محمد کریمخان و میرزا محمد اخباری می کردند، بررسی این گونه پاسخ و پرسش ها برای درک تاریخ تحول فکری اخیر ایران بسیار سودمند است.

دانی من نمودم قصه کوتاه

خط: نسخ، بی ک، تا: قرن ۱۳؛ جلد: تیماج قهوه ای یک لا، ۱۶ گ (۴۸-۶۳)، ۱۵ سطر (۱۵×۶/۵)، اندازه: ۲۰/۵×۱۵سم [ف: ۲۰-۲۹۲]

۳. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۹۲۶/۳-عکسی

آغاز: برابر؛ **انجام**: و گر در ناباوری افتدت راه xx تو دانی من نمودم راه

گریده آن و در حدود ۴۶۲ بیت؛ خط: نسخ خوش، بی ک، تا: قرن ۱۲-۱۳، (ص ۹۲-۱۱۹) جدول بندی ۲ راه [ف: ۱-۲۱]

← اسرار الربانی ← السر الربانی فی علم المیزان

● الاسرار الربانی / عرفان و تصوف / فارسی

al-asrār-or-rabbānī

دارای شش «مقاله»

شیراز؛ شاهچراغ؛ شماره نسخه: ۴۸/۲

آغاز: بدانکه علمی نامیده شده به وحی در علم میزان و آن متعلق است به اجساد ناقصه به سوی کمال بدون بعد زمان و جسد کامل در میان اجساد معدنی نقره و طلا است.

خط: نستعلیق زیبا، کا: هدایت الله اهل سلسله الذهب، تا: ۱۳۲۲ق؛ اندازه: ۱۶/۵×۲۳سم [ف: ۳-۹۵]

● اسرار الربانية فی منقبة الائمة الالهية / فلسفه / عربی

asrār-ur rabbāniyya fī manqabat-il a'immat-il ilāhīyya

مشهدی، عبدالمجید بن محمد تقی، ق ۱۳ قمری
mašhadī, 'abd-ol-majīd ben mohammad taqī (- 19c)

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۱۸۳۰۴

آغاز: بسمله الحمد لله الذي جعل طراز الواح كتاب الاذن؛ **انجام**: المحتاج الی رحمه ربه الحمید عبدالمجید محمد تقی مشهدی
خط: نسخ، بی ک، تا: ۱۲۶۵ق؛ کاغذ: نخودی، جلد: تیماج [رایانه]

● اسرار الرجال / طب / عربی

asrār-ur-rijāl

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق، ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

رساله ای است درباره رازهای جنسی مردان خطاب به قسطنطین قرمانی (قهرمان؟). دست نویس یونانی اش مفقود شده و چند نسخه از ترجمه عربی آن در کتابخانه های ترکیه و هند موجود است.

[تاریخ نگارش های عربی ۱۸۵۳؛ فهرس مخطوطات الطب الاسلامی فی مکتبات ترکیا ۱۶۰]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فخا)؛؛ جلد سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان

DIA 276240

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۲

(۱۷۹-۸۱پ)، ۲۸ سطر، قطع: ربعی، اندازه: ۲۰×۲۷سم [عکسی
ف: ۱۰/۴-۲۰۵۵]

فهره‌ای، ۱۶ص (۱۹۸-۲۱۳)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۱/۵×۱۸سم
ف: ۱۰/۴-۲۰۵۵]

● الاسطقات علی رأی بقراط = شرح القول فی

الاسطقات علی رأی بقراط / طب / عربی

al-ustuqussāt 'alā ra'y-i buqrāt = š-ul qawl fi-l
ustuqussāt 'alā ra'y-i buqrāt

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری
این کتاب از یک مقاله تشکیل می‌شود و هدف از آن روشن
ساختن ترکیب همه پیکرهایی است که پذیرای کون و فسادند،
یعنی پیکره‌های جانوران، گیاهان و نیز پیکرهایی که در درون
زمین به وجود می‌آیند از ۴ عنصر، یعنی خاک و آب و هوا و
آتش. همچنین بیان می‌کند که این اینها عناصر اولیه بعید بدن
انسان را تشکیل می‌دهند، اما عناصر ثانوی قریب، که بدن انسان
و دیگر جانوران خوندار از آنها تشکیل می‌شود، اخلاط
چهارگانه، یعنی خون و بلغم و صفرا و سودا هستند.

[تاریخ نگارش‌های عربی (سزگین) ج ۴: ۱۲۹؛ دنا ۸۰۸/۱ (نسخه ۲)]

شرح و حواشی:

۱- الاسطقات علی رأی بقراط (جوامع) = جوامع کتاب الاسطقات
علی رأی بقراط؛ جالینوس (۱۲۹-۱۹۹)

۲- الاسطقات = مختصر و جیز فی الاسطقات؛ حنین بن اسحاق
(۱۹۴-۲۶۰)

۱. تهران؛ علوم پزشکی؛ شماره نسخه: ۲۹۱/۱

آغاز: بسمله. رب یسر برحمتک کتاب جالینوس فی الاسطقات
علی رأی بقراط؛ انجام: تم کتاب جالینوس فی الاسطقات علی
رأی ابقراط بحمدالله و منه و ذلك فی نهار الاثین تاسع شهر ربیع
الآخر سنه اربع و ستمایه فی حصن صفد المحدس
بی‌کاء، تا: دوشنبه ۱۹ ربیع الثاني ۶۰۴ق، جا: حصن صفد؛ ۷۱ ص
(۱-۷۱) [نشریه: ۳-۳۶۲]

۲. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۴۹۱۴/۷

خط: نستعلیق، بی‌کاء، تا: قرن ۱۰ و ۱۱؛ کاغذ: سپاهانی، جلد:
تیماج سرخ ضریبی، ۱۳گ (۱۲۱-۱۳۳)، ۲۵ سطر، اندازه:
۲۰×۳۵سم [ف: ۱۴-۴۰۲۰]

۳. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۲۷۸۱۷

آغاز: بسمله، کتاب جالینوس فی فرق الطب ترجمه ... و هو مقاله
واحدة قال جالینوس ان قصد الطب التماس الصحة و غایة احراز
الصحة؛ انجام: واحد من سایر الاخلاط و هو الذى ... فی طبیعة
ذالك الخلط الذى ... فهذا ما اردناه من شرح القول فی الاستقسات
علی رأی سقراط ... سنه ۱۱۴۳
خط: نستعلیق شکسته، کاء: حکیم محمد علوی خان، محمد هاشم

● الاسطقات / کیمیا / عربی

al-ustuqussāt

قسطا بن لوقا، ق ۳ قمری

qostā ebn-e luqā (- 9c)

رساله‌ای است در اسطقات، در ۱۰ «باب»: ۱. ما الاستطقس؛ ۲.
کمیة الاسطقات؛ ۳. فی الرد علی الذین قالوا ان الاستطقس
واحد بالعدد؛ ... ۱۰. فی رأی اساوش فی استطقسات بدن الانسان
و الرد علیه.

[دنا ۸۰۸/۱؛ هدیه العارفین ۸۳۶/۱ کتاب الاسطقات]

۱. تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۵۴۶۹/۹

مقاله قسطا بن لوقا یونانی العلیکی المتطبب فی الاسطقات؛
خط: نسخ، بی‌کاء، تا: ۱۵ جمادی الاول ۵۵۷ق؛ خریداری شده از
کتابخانه شیخ علی علومی یزد (شماره ۶۴، معرفی شده در نشریه
۴: ۴۴۷)؛ مهر: «وقف مزار حضرت مخدوم العلماء المحققین
مولانا شرف الملة و الدین علی الیزدی ...»؛ تملک: علی بن
محمود بن علی متطبب؛ کاغذ: سمرقندی، جلد: مقوایی لولادار،
۲۵ سطر (۱۳×۱۸/۵)، قطع: ربعی، اندازه: ۱۵×۹/۵سم [ف: ۱۶-۱۷]

تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۴۳۴/۹-عکسی

آغاز: بسمله. و به القوة و الحول. کتاب قسطا بن لوقیا یونانی
المتطبب فی الاستقسات التي عنها كانت ابدان الناس و هی
اركانها و اصولها و هو فی ابواب. الباب الاول ما الاستطقس؛
انجام: و النبات و ثماره. و الله موفقتنا و علیه توکلنا و به نستعین و
لاحول و لا قوة الا بالله العلی العظيم. تمت هذه المقالة و الحمد لله
دائما كما هو اهله و مستحقه، واهب العقل، علة العلل لا اله الا هو
خالقنا و رازقنا و الیه مصیرنا

اصل نسخه: همان نسخه بالا؛ ۱۰گ (۴۵-۵۴) [ف: ۲-۲۲۰]

● الاسطقات / طبیعات / عربی

al-ustuqussāt

ابن باجه، محمد بن یحیی، - ۵۳۳ قمری

ebn-e bājja, mohammad ebn-e yahyā (- 1139)

[سلطنتی برلین ۴: ۳۹۷]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۲۸۹/۲ عکسی

آغاز: قوله فی الاسطقات: أول ما يجب لمن شرع فی النظر؛
انجام: فی الاسطقات ان يفحص هل، فی شبه ان يكون الخاصية
فتنعكس علیها

نسخه اصل: کتابخانه سلطنتی برلین، ش ۵۰۶۰؛ خط: مغربی، کاء:
عبدالله بن محمد بن یحیی بن اصبح انصاری، تا: ۶۶۷ق، ۳گ

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛؛ جلد سوم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازان

DIA 276240

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۲

ش ۱۳

تفسیراً طویلاً ... قال ابو سعید و لم لیتفق الی ان مسئله عن تفسیر کلام الاصططن. تم الكتاب بعون الله تعالی و صلواته علی سیدنا.

نسخه اصل: اسماعیل صائب ش ۲۹۹؛ خط: نسخ کهن، بی کا، تا: قرن ۷، ۲۶گ (۲-۲۷) [ف: ۲-۲۱]

تهران؛ دانشگاه؛ شماره نسخه: ۲۸۱/۱-۲

نسخه اصل: همان نسخه اصل بالا [فیلها-ف: ۱-۴۵۰]

۲. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۱۶ ض

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● اسرار النجوم (ترجمه) / هیت / فارسی

asrār-un nujūm (t.)

وابسته به: اسرار النجوم؛ ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد (۱۷۲-۲۷۲)

اصل عربی از ابومعشر بلخی دانسته شده است و این کتاب ترجمه فارسی آن است.

تهران؛ سیهسالار؛ شماره نسخه: ۸۲۴۶/۳

آغاز: بسمله. حمدله ... اما بعد این چند کلمه ای است از اسرار ابی معشر بلخی در احکام نجوم. بدانکه هیوط بودن کورک است مجوس؛ انجام: رسیدن قمر به بروج آتشی باید متوجه شد.

خط: نستعلیق، بی کا، بی تا؛ در حاشیه «اشجار و اثمار» نوشته شده؛ کاغذ: اصفهانی، جلد: تیماج قهوه ای یک لای، ۳۰گ (۱-۱۵) و

۱۲۷پ-۱۴۱)، اندازه: ۲۵×۱۹سم [ف: ۳-۳۹۸]

● اسرار النجوم / هیت / عربی

asrār-un nujūm

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۱۶ ض

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

● اسرار النجوم (مختصر) = مختصر الاسرار = مختصر

اسرار النجوم / هیت / عربی

asrār-un nujūm (mx.) = mx.-ul asrār = mx.-u asrār-in nujūm

وابسته به: اسرار النجوم؛ ابومعشر فلکی، جعفر بن محمد (۱۷۲-۲۷۲)

متن از ابومعشر بلخی است. ابواب چندی است در قواعد کلی علم نجوم و مسائل چندی تطبیقی و شناخت سعد و نحس ستاره ها و استخراج طوابع و تحویل بروج.

آغاز: بسمله. هذا کتاب مختصر الاسرار لابی معشر ... باب معانی القضاء و وجوهه. اعلم أن الهیوط حبس و ان المنحوس مقاتل و الراجع

[کشف الظنون حاجی خلیفه ۸۴/۱؛ نسخه های منزوی ۲۵۷/۱؛ سزگین ۱۴۶/۶]

۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۸۴۷۷/۳

آغاز: برابر؛ انجام: و السادسة و هی اصغر الکواکب مما یری فی السماء مما عرف قیاسها فمثل الأرض، کمره و الله اعلم.

خط: نستعلیق، کا: نظام بن عبدالله بن محمد، تا: ۸۳۶ق؛ جلد: تیماج قرمز عطف تیماج قهوه ای، ۴۲گ (۳۷پ-۷۸)، اندازه:

۱۸×۹سم [ف: ۲۲-۶۵]

۲. تهران؛ دائرة المعارف؛ شماره نسخه: ۱۱۴/۴

آغاز: برابر؛ انجام: القمر له من الادیان دین الصابئة من الالسن السر

خط: نستعلیق تحریری، بی کا، تا: ۱۰۸۴ق؛ سپس بندهایی به نقل از ابومعشر که می تواند دنباله همین کتاب باشد؛ ۹گ (۱۸۵پ-۱۹۳)

[ف: ۱-۱۸]

۳. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۳۴/۳

خط: نسخ، بی کا، تا: شعبان ۱۱۷۰ق؛ مصحح؛ جلد: تیماج مشکی ضربی ترنج و سرترنج دار بدون مقوا، ۱۴گ (۱۸۴پ-۱۹۷پ)،

اندازه: ۲۰×۱۳/۵سم [ف: ۲۰-۲۰]

۴. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۶۴۷۰

خط: نستعلیق، بی کا، تا: ۱۲۳۸ق؛ یادداشتی در هدیه کتاب از مجدالدین (نصیری) به کتابخانه مجلس در ۴/۱۲/۱۷ و مهر

مستطیل کتابخانه وی؛ تملک: محمد باقر خوانساری؛ جلد: تیماج قهوه ای، ۳۵گ، ۱۷ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۴/۵سم [ف: ۲۰-۴۹]

۵. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۳۲۴۲/۴

آغاز: برابر؛ انجام: اصغر الکواکب مما یری فی السماء مما عرف قیاسها، فمثل الارض مرة. و الله اعلم

خط: شکسته نستعلیق، کا: محمد باقر بن محمد حسین بن بدیع الزمان منجم اصفهانی، تا: ۱۲۴۸ق، جا: اصفهان؛ کاغذ: پسته ای،

جلد: رویه میشن قهوه ای ضربی، ۳۳گ (۵۹پ-۹۱)، ۱۶ سطر، اندازه: ۲۱/۶×۱۴سم [ف: ۶-۳۲۶]

۶. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۷۳۰۹

بی کا، بی تا [د.ث. مجلس]

← اسرار النساء ← اسرار النکاح

● اسرار النساء / طب / عربی

asrār-un-nisā'

جالینوس، ۱۲۹ - ۱۹۹ میلادی

jālīnūs (129 - 199)

مترجم: حنین بن اسحاق ۱۹۴ - ۲۶۰ قمری

درباره رازهای زنان که به دستور ملکه فیلاتوس (فیلانوس)، قیلاوس (تألیف شده است. در مقدمه آمده که فیلاتوس ملکه

از جالینوس خواست که کتابی در اسرار زنان بنویسد در دو

فهرستگان نسخه های خطی ایران (نخ)، به کوشش، مصطفی درایتی، تهران: سازمان

DIA 276240

اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران ۱۳۹۰/۲۰۱۲